

KOHTAA JA KUUNTELE

– OPAS HUOLTAJILLE LAPSEN SEKSUAALIKASVATUKSEN TUEKSI

Tämä materiaali on tarkoitettu erityisesti sinulle, 5–11 -vuotiaan lapsen vanhemmalle /huoltajalle. Lukemalla materiaalin saat tietoa seksuaalikasvatuksesta, ymmärrät sen merkityksen ja löydät tapoja tukea lastasi avoimen ja tietoon perustuvan keskustelun kautta. Opit myös, mitä lapseen kohdistuva seksuaaliväkivalta nettiympäristössä on ja miten sitä voidaan ennaltaehkäistä esimerkiksi opettamalla lapselle turvataidoista ja omista rajoista.

Terminologia

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta:

Kaikki aikuisen tai lasta huomattavasti vanhemman henkilön teot, jotka loukkaavat lapsen seksuaalista itsemääräämisoikeutta ja koskemattomuutta, tai niiden yritys. Lapsiin kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan sisältyy mm. seksuaalinen toiminta lapsen kanssa, lapsen altistaminen seksuaaliselle toiminnalle sekä lapsen uhkailu tai pakottaminen seksuaaliseen toimintaan kolmannen osapuolen kanssa.

Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistava materiaali:

Kuva- ja videomateriaali, jossa lapseen kohdistetaan seksuaaliväkivaltaa (aikuisen kanssa tai ilman), ja materiaali, jossa on fokus lapsen genitaal- tai anaalialueella.

Hyvä tietää!

Seksuaalikasvatuksen tavoitteena ei ole puhua vain seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista tai seksistä. Tavoitteena on antaa tietoa myös mm. seksuaalioikeuksista ja tukea lapsen tunnetaitoja sekä omien rajojen vahvistumista. Seksuaalikasvatus vahvistaa lapsen itsetuntoa ja oman identiteetin muodostumista. Nämä ovat positiivisen nuoruuden ja aikuisuuden perusta. Kun lapsi tuntee itsensä ja pitää itseään arvokkaana, voi hän kasvaa turvalliseen ja positiiviseen seksuaalisuuteen.

Grooming (lapsen houkutteleminen seksuaalisiin tarkoituksiin):

Aikuisen lähestyminen lasta kohtaan netissä tai netin ulkopuolella tavoitteenaan kohdistaa lapseen seksuaaliväkivaltaa. Grooming voi sisältää seuraavia asioita (Huom! Kaikki nämä ovat myös lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa):

- kommunikointi lapsen kanssa seksuaalissävyytteisesti
- lapsen kuvan tai vartalon kommentointi seksuaalissävyytteisesti
- alastonkuvan pyytäminen lapselta
- alastonkuvan tai pornografisen materiaalin lähettäminen lapselle
- lapsen ohjaaminen käyttäytymään seksuaalissävyytteisesti kameran edessä
- lapsen suostuttelu tapaamiseen netissä tai netin ulkopuolella

MITÄ TEHDÄ, JOS LAPSI ON KOKENUT SEKSUAALIVÄKIVALTA?

Se, että lapsi on kokenut seksuaaliväkivaltaa, on hälyttävää ja voi aiheuttaa suuren kriisin perheessä. Aluksi sinun voi olla vaikea uskoa tai ymmärtää, mitä todella on tapahtunut. Tieto on usein iso järkytys, sillä useimmissa tapauksissa ei ole ollut selkeitä merkkejä, jotka olisivat varoittaneet tapahtuneesta.

Monet vanhemmat/huoltajat kertovat kokeneensa laajan tunteiden kirjon saatuaan ensimmäistä kertaa tietää asiasta. On luonnollista, että olet vanhempana hämmentynyt ja koet tunteita, kuten epäuskoa, surua, vihaa ja pelkoa, joita sinä ja lapsesi sekä koko perhe joutuu käsittelemään. Lapsi voi myös käyttäytyä ristiriitaisesti ja kokea hämmentäviä tunteita, esimerkiksi olemalla ensin vihainen ja sitten vetäytynyt ja ahdistunut. Tämä voi lisätä vanhempien turvattomuuden ja avuttomuuden tunnetta.

Vanhempana sinulla on merkittävä rooli lapsen toipumisprosessissa ja hänen sopeutumisen- ja selviytymiskykynsä vahvistamisessa. Yksi hyödyllisimmistä asioista, mitä voit tehdä, on tarjota henkistä ja fyysistä vakautta ja lohtua lapselle. Mikä tärkeintä, pysy rauhallisena, luota lapseesi ja anna hänelle turvaa ja läsnäoloa. Lapsen auttamisen keskellä on myös tärkeää, että pidät huolta itsestäsi, jotta pystyt tarjoamaan lapsellesi rauhoittavan, tukevan ja turvallisen ympäristön.

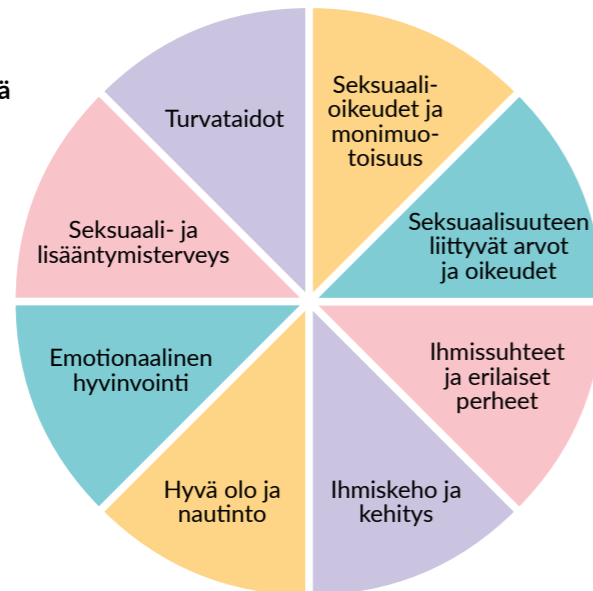
KESKUSTELE LAPSEN KANSSA SEKSUAALISUUDESTA

OIKEUS
SEKSUAALI-
KASVATUKSEEN

Seksuaalisuus on luonnollinen osa ihmisen kehitystä. Nuoresta iästä lähtien lapsella voi olla kysymyksiä seksuaalisuudesta, omasta kehosta, tykkäämisestä ja myös seksistä. Pienet lapset suhtautuvat uusiin asioihin uteliaasti, ja seksuaalisuuteen liittyvät asiat ovat harvoin lapsen mielestä noloja tai vaikeita. Seksuaalikasvatuksen tarkoituksena on antaa lapselle tietoa ja edistää hänen myönteistä seksuaalista kehitystään ja hyvinvointiaan. Seksuaalikasvatus voi myös vahvistaa lapsen identiteetin muodostumista ja itsetuntoa.

Seksuaalikasvatuksen antaminen on vanhemman/ huoltajan vastuulla. Seksuaalisuudesta on usein helpompi puhua lapsen kanssa, jos keskustelu aloitetaan varhain ja se on toistuvaa. Sen tulee olla osa arkea eikä muusta arjesta irrallinen tapahtuma. Ole rehellinen ja anna niin paljon tietoa kuin lapsen ikä ja kehitystaso huomioon ottaen on sopivaa.

Seksuaalikasvatus sisältää tietoa kaikesta tästä:

**Voit puhua
kaikista näistä
aiheista lapsen
kanssa.**

Hyvä tietää!

- Seksuaalisuudesta voi olla vaikea puhua, jos asia tuntuu epämukavalta. Keskustelun välttäminen ei estä lapsia saamasta tietoa seksuaalisuudesta tai pidä heitä turvassa.
- Harjoittele etukäteen: Mitä haluat lapsesi tietävän ja miten puuet sen sanoiksi?
- Lapsi saattaa kysyä jotain, mikä saa sinut tuntemaan ollosi epämukavaksi, tai et ole varma, miten vastata. Kerro tässä tapauksessa lapselle, että et tiedä miten vastata, mutta palaat asiaan.
- Jos lapsi ei näytä olevan lainkaan kiinnostunut tai on hämmentynyt, yritä jatkaa keskustelua toisena hetkenä. Kokeile jutella asiasta, vaikka ollessanne kävelyllä. Käytä apunasi yhdessä katsomanne elokuvan kohtausta, laulun sanoituksia tai tarinaa kirjasta. Kerro lapselle, että vaikka hän ei haluaisi puhua juuri nyt, olet aina hänen tukenaan ja voitte jutella, kun hän on valmis.

Koska aiheesta voi olla vaikea puhua, sinun on vanhempana/huoltajana tärkeää ensin pohtia omia ajatuksiasi seksuaalisuudesta. Tämä voi helpottaa keskustelun aloittamista lapsen kanssa. Vastaamalla alla oleviin kysymyksiin, voit aloittaa omien ajatustesi käsittelemisen seksuaalisuuden teemoihin liittyen:

- Mitä seksuaalisuus sinulle ja sinun elämässäsi tarkoittaa?
- Onko jotain aiheita, mistä sinun on vaikea puhua? Hanki lisätietoa näistä aiheista.
- Mitä kaikkea voisi sisältyä lapsen seksuaalisuuteen?
- Millaista seksuaalikasvatusta haluaisit lapsesi saavan?

MITEN VOIT VANHEMPANA/HUOLTAJANA SUOJELLA LASTA SEKSUAALIVÄKIVALLALTA?

OIKEUS
HYVÄÄN
TERVEYTEEN

Lapsi voi kohdata seksuaaliväkivaltaa netissä ja/ tai sen ulkopuolella. Nettiympäristössä tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että aikuinen lähettää lapselle seksuaalissävyytteisiä viestejä tai pyytää lapselta alastonkuvaa. Vanhempana/huoltajana sinun on hyvä olla tietoinen tästä, jotta voit tukea lapsen turvallista kasvua ja kehitystä. Sinun on tärkeä antaa lapsellesi tietoa ja tukea häntä, jos hän kohtaa tällaista väkivaltaa.

Lapseen kohdistuvan seksuaaliväkivallan tai groomingin kohteeksi joutuminen voi vaikuttaa lapseen eri tavoin. Lapset eivät välttämättä ymmärrä, että esimerkiksi alastonkuvan tai pornografisen materiaalin vastaanottaminen aikuiselta on seksuaaliväkivaltaa. Tällaiset tapahtumat voivat "normalisoitua" niiden yleisyyden vuoksi, sillä niitä on voinut tapahtua usein lapselle itselleen tai hänen ystävilleen. Joissakin tapauksissa lapset saattavat ajatella, ettei tapahtuneella ollut mitään erityistä vaikutusta. Jotkut lapset voivat kuitenkin tuntea olonsa ahdistuneeksi, masentuneeksi, nolostuneeksi, tai he voivat olla peloissaan tai syyttää itseään tapahtuneesta. Jotkut lapset voivat kokea somaattisia oireita, kuten päänsärkyä, vatsakipua tai heillä voi olla univaikeuksia.

Useimmat lapset kertovat tapahtuneesta vain ystävilleen, eivätkä puhu vanhemmilleen. Tästä syystä on erittäin tärkeää, että olet tietoinen lapsesi käyttäytymisen muutoksista ja olet valmiina tukemaan avun tarpeessa olevaa lastasi. Kaikki lapsesi tunteet ovat tärkeitä. On hyvä muistuttaa lasta siitä, että seksuaaliväkivallan uhriksi joutuminen ei ole koskaan lapsen omaa syytä (edes tilanteessa, jossa hän on ollut itse aktiivinen). Vastuu on aina aikuisella, joka kohdistaa lapsen seksuaaliväkivaltaa.

Hyvä tietää!

Lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa on mahdollista ennaltaehkäistä. Ole lapselle läsnä, tarjoa hänelle turvallinen kasvuympäristö ja mahdollista hänelle kaikki se tuki, mitä hän tarvitsee. Olisi hyvä pyrkiä hyvään ja avoimeen suhteeseen lapsesi kanssa, jotta lapsesi uskaltaisi kertoa sinulle kaikesta, mikä painaa hänen mieltään. Lapsen hyvä omanarvon tunne auttaa häntä asettamaan omat rajansa ja estämään muita ylittämästä niitä. Mahdollisista riskeistä ja vaaroista keskusteleminen ja opastaminen voivat auttaa lasta huomaamaan merkkejä mahdollisesti haitallisista keskusteluista tai tilanteista nettiympäristössä.

Puhuessasi lapselle seksuaaliväkivallasta, on tärkeää olla rehellinen ja puhua lapselle ymmärrettävällä tavalla. Voit aloittaa keskustelun käyttämällä jotakin seuraavista keskustelun aloituksista:

- Tiedätkö, että kukaan ei saa koskea kehoasi ilman lupaasi?
- Voit aina sanoa "ei" asioille, joita et halua tehdä – olet itse vastuussa omasta kehostasi.
- Jos sinulle tapahtuu jotain, mikä saa sinun olosi tuntumaan epä mukavalta tai jota et ymmärrä, kerro siitä aina minulle tai toiselle luotettavalle aikuiselle.

LAPSEN SEKSUAALINEN KEHITYS

OIKEUS
TERVEESEEN
KEHITYKSEEN

Lapsen seksuaalinen kehitys tapahtuu vaiheittain ja on luonnollinen osa hänen yleistä kasvuaan ja kehitystään. On mahdollista, että joku lapsen käytöksessä tai ilmaisussa voi yllättää, huolestuttaa tai järkyttää sinua, vanhempana/huoltajana. Siksi on hyvä olla tietoinen lapsen seksuaalisuuden kehittymisestä ja siitä, miten se voi ilmetä lasten käyttäytymisessä.

Alla oleva kuva kuvaa lapsen seksuaalista kehitystä ja sitä, miten seksuaalisuus voi näkyä lapsen käyttäytymisessä. Kuvassa esitetyt asiat kuvaavat lapsen seksuaalista kehitystä yleisellä tasolla. On kuitenkin tärkeää muistaa, että jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy omaan tahtiinsa.

Hyvä tietää!

Lapsille on hyvä luoda avoin ja tuomitsematon ympäristö, jotta he voivat tutustua omaan seksuaalisuuteensa. Seksuaalisuus on erottamaton osa lapsen kehitystä ja sinä voit vanhempana/huoltajana auttaa lastasi hyväksymään oman kehonsa ja seksuaalisuutensa toimivalla ja terveellä tavalla. Seuraa lapsesi seksuaalista kehitystä, rohkaise häntä ilmaisemaan tarpeitaan, tyydyttämään uteliaisuuttaan ja toimi täsmällisen ja ikään sopivan tiedon antajana.

Muista seuraavat asiat:

- Luo ympäristö, jossa lapsi tuntee olonsa turvallisiksi ja mukavaksi seksuaalisuutensa suhteen.
- Tue ja rakenna ympäristö, jossa lapsi voi ilmaista seksuaalisuuttaan ilman, että häntä tuomitaan, rangaistaan tai pilkataan.
- Keskustele avoimesti lapsen kanssa kaikista seksuaalisuuden teemoista hänen ymmärtämällään tavalla.
- Ole valmis vastaamaan lapsen kysymyksiin ja antamaan tietoa.
- Kunnioita lapsen yksityisyyttä, mutta varmista, että lapsi tunnistaa ja tuntee omat rajansa sekä osaa toimia itseään suojaten.
- Luo luottamus ja keskinäinen kunnioitus ja anna opastusta olematta liian tunkeileva.

Lasten seksuaalisen kehityksen ja käyttäytymisen vaiheet:

0–3-vuotiaat:

Lapset ovat uteliaita kehostaan ja he muodostava perusymmärryksen siitä kosketuksen kautta.

Lapset tutkivat omia sukuelimiään yhtä lailla kuin muita kehon osiaan ja se voi tuntua hyvältä. Lapset kokevat erilaisia miellyttäviä ja epämiellyttäviä tuntemuksia kehossaan. Lapset eivät ilmennä seksuaalisuutta käyttäytymisessään samalla tavalla kuin aikuiset.

4–7-vuotiaat:

Lapsilla alkaa kehittyä tunne heidän omasta sukupuolidentiteetistään, ja he tiedostavat paremmin sukupuolten väliset fyysiset erot. Heidän yksityisyydentarpeensa alkaa lisääntyä.

Lapselle on usein luonnollista olla alasti kotioloissa. Omien sukuelinten tutkiminen ja koskettelu voi tuntua mukavalta ja kiinnostavalta. Lapsen kiinnostus kehon osiin ja niiden toimintoihin kehittyy ja hän saattaa haluta koskettaa tuttujen sukuelimiä esimerkiksi leikki-/kylpyhetken aikana. Myös tuttujen aikuisten kehojen katsomista tai koskettamista voi tapahtua.

8–11-vuotiaat:

Lasten uteliaisuus kehoa ja seksuaalisuutta kohtaan voi lisääntyä. He saattavat alkaa kysellä lisääntymisestä, ihmissuhteista tai osallistua mielikuvitusleikkeihin liittyen rakkauteen ja perheeseen.

Lasten yksityisyyden tarve omaan kehoon liittyen lisääntyy. Lapset voivat alkaa koskea määrätietoemmin sukuelimiinsä, koska se voi tuntua hyvältä. Lapset saattavat alkaa käyttää kirosanoja omista ja muiden sukuelimistä.

12–14-vuotiaat:

Murrosikä on merkittävä seksuaalisen kehityksen vaihe. Hormonaaliset muutokset johtavat fyysisiin muutoksiin kehossa, kuten rintojen kehittymiseen ja kivesten kasvuun. Murrosiässä lapset voivat kokea seksuaalisia tunteita, kuten kiihottumista, nautintoa ja vetovoimaa muita kohtaan sekä lisääntyneitä kiinnostusta seksiin ja ihmissuhteisiin.

Usein lapset eivät tunne enää oloaan mukavaksi olla alasti muiden ihmisten seurassa. Lapsi voi masturboida ollessaan itselleen. Lapset saattavat kiinnostua romanttisista suhteista ja heillä voi olla ensimmäinen seurustelusuhde. Lapset saattavat olla aiempaa aktiivisempia netissä ja somessa sekä saattavat lähettää suostumuksellisesti ikätovereiden kesken seksuaalissävyytteisiä kuvia toisilleen. Tämä voi olla osa vuorovaikutusta ystävien kanssa.

AUTA LASTASI TOIMIMAAN TURVALLISESTI NETISSÄ

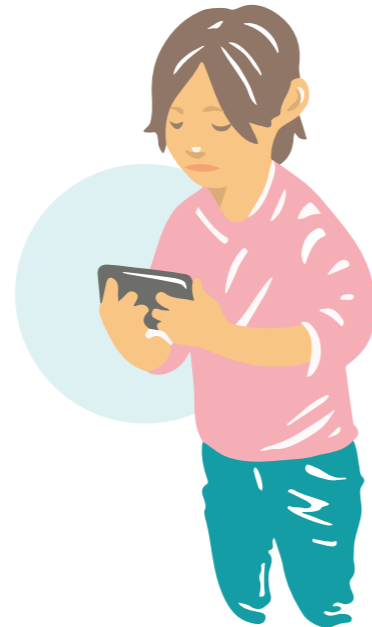
OIKEUS
TURVALLISUUTEEN

Yleisesti ottaen nettiä ja sosiaalista mediaa on hyvä pitää positiivisena ja turvallisena paikkana lapselle. Lapset käyttävät nettiä esimerkiksi koulutehtäviin, harrastuksiin, pelaamiseen ja yhteydenpitoon kavereiden kanssa. Parhaimmillaan digitaalinen ympäristö tukee lapsen kehitystä sekä lisää hänen tietojaan, taitojaan ja hyvinvointiaan. On kuitenkin tärkeää olla tietoinen netin käyttöön liittyvistä riskeistä. Kaikkea sisältöä ei ole tarkoitettu lapsille ja he voivat kohdata netissä esimerkiksi kiusaamista, vihapuhetta sekä väkivaltaista tai seksuaalista sisältöä.

Aikuinen, joka pyytää lasta lähettämään alastonkuvia itsestään

On osa lapsen arkea ottaa kuvia ja videoita itsestään ja lähettää niitä kavereille tai julkaista niitä sosiaalisen median tilille melko matalalla kynnyksellä. Tätä tekevät myös pienet lapset. Kuvien jakaminen on tapa vuorovaikuttaa sekä pitää hauskaa ja se on helppo tapa kommunikoida ikätoverien kanssa. On mahdollista, että ikätoveri, tuttu aikuinen tai lapselle entuudestaan tuntematon henkilö pyytää lasta ottamaan ja lähettämään alastonkuvia- tai videoita itsestään. Pienen lapsen ei ole koskaan hyvä jakaa itsestään alastonkuvia kenellekään. Jos aikuinen pyytää lasta lähettämään alastonkuvan itsestään, on tämä rikos. Toiminta on aina aikuisen vastuulla – ei koskaan lapsen itsensä.

On luonnollinen osa lapsen seksuaalista kehitystä, että hän on kiinnostunut omasta ja muiden kehoista sekä alastomuudesta. Lapset saattavat ajatella, että on ok lähettää itsestään alastonkuvia, jos joku niitä pyytää – se voi olla kiinnostavaa, jännittävää, mutta myös pelottavaa. Pienillä lapsilla ei ehkä ole vielä ymmärrystä, tietoa, taitoja tai kykyä arvioida tällaisia pyyntöjä. Pientä lasta tulee neuvota, ettei hän koskaan jaa alastonkuvia itsestään ikätoverilleen, tuttavalleen tai tuntemattomalle ihmiselle. Kun kuva on lähetetty tai julkaistu nettiin, se voi levitä hallitsemattomasti.

Hyvä tietää!

Lapset tarvitsevat tietoa, tukea, suojaa, mutta myös rajoja ollakseen turvassa netissä. Tieto auttaa suojaamaan lasta riskeiltä. Vanhemman /huoltajan tehtävä on ohjata lasta toimimaan turvallisesti netissä. Jos lapsesi tuntee olonsa turvallisiksi ja hänellä on luottamuksellinen suhde sinuun, on todennäköisempää, että hän kertoo sinulle kokemuksista, jotka huolestuttavat, vahingoittavat tai pelottavat häntä. Muista olla läsnä lastasi varten.

Miten voit vanhempana/huoltajana turvata ja suojella lastasi netissä?

- Ole läsnä ja kiinnostunut lapsesi nettikäyttäytymisestä. Luo turvallinen ja avoin kasvu-ympäristö, jossa lapsi voi kertoa nettikuulumisia. Kannusta häntä jakamaan kaikkea, myös niitä asioita, jotka tuntuvat hänestä epämuikavilta tai vaarallisilta.
- Aloita keskustelu nettiturvallisuudesta ja kuvien/ videoiden jakamisesta heti, kun lapsesi alkaa käyttää digilaitteita. Joskus vanhemmat ajattelevat, että heidän lapsensa ovat liian pieniä keskustelun aloittamiseksi, mutta usein näin ei ole.
- Puhu avoimesti ja lapselle sopivalla tavalla netissä esiintyvistä riskeistä. Kerro lapselle, että hän ei saa jakaa alastonkuvia netissä tai somessa.
- Aseta rajat. Luo selkeät ohjeet digilaitteiden käyttöajalle ja sopivalle sisällölle. Kannusta terveellistä tasapainoa digilaitteiden käytön ja muiden virkistysmuotojen välillä.

LAPSESI YKSITYISYYDEN SUOJAAMINEN NETISSÄ

Nykypäivän lapset ovat syntyneet digitaaliseen aika-kauteen, ja heitä kutsutaan ”diginatiiveiksi”. Miten tämä vaikuttaa lapsen kehitykseen ja yksityisyyteen?

Yksityisyys on tärkeää lapsen tasapainoiselle kehitykselle. Yksityisyys netissä on asia, jota aikuistenkin on vaikea ymmärtää. Lapsi on erityisen haavoittuva yksityisyyden uhille netissä, sillä hänellä on usein heikot digitaaliset taidot eikä hän ole tietoinen tietosuojariskeistä. Riskit, kuten netissä tapahtuva seksuaaliväkivalta, voivat vaikuttaa merkittävästi lapsen kasvuun ja kehitykseen ja niillä voi olla kauaskantoisia vaikutuksia myös nuoruudessa ja aikuisuudessa. On tärkeää tunnistaa ja kunnioittaa lapsen oikeutta olla aktiivinen netin käyttäjä, mutta samalla turvaten lapsen yksityisyyden.

Johda esimerkillä. Mieti, mitä sisältöä julkaiset netissä lapsestasi.

Sinun tulee vanhempana/hoitajana pohtia nettikäyttäytymistäsi, erityisesti silloin, kun se vaikuttaa lapseesi. Kannattaa pohtia esimerkiksi ”sharenting”-ilmiötä eli sitä, kun lapsen läheinen aikuinen jakaa lapsesta yksityisiä tietoja (kuvia, videoita ja tietoja) netissä. Nettiympäristössä jo pienestä pitäen olemisen voi lisätä suorituspainetta ja vaikuttaa

negatiivisesti lapsen itsetuntoon myöhäisemmässä elämänvaiheessa. Vanhempien/hoitajien on syytä pohtia syitä sille, miksi he jakavat lapsesta tietoa tai kuvia netissä. Lapsen yksityisyys ja hyvinvointi tulee aina ottaa huomioon. Ei ole suositeltavaa jakaa tietoa tai kuvia lapsistasi netissä – etenkin ilman lupaa.

OIKEUS
YKSITYISYYTEEN

Hyvä tietää!

- **Opeta lapsellesi netin käytöstä ja yksityisyydestä**
Lapsen on oltava tietoinen siitä, että hänen toimintansa netissä voi vaikuttaa sekä häneen että muihin ihmisiin. Lapsen voi olla hankala ymmärtää netin laajaa ympäristöä ja sen moninaisia uhkia. Siksi on erittäin tärkeää kertoa lapsellesi, että:
 - Kun lapsi julkaisee jotakin nettiin, hän ei voi enää hallita sitä. Se voidaan lähettää edelleen, tallentaa tai tulostaa. Lisäksi kuvan tai videon poistaminen netistä ei välttämättä tarkoita, että se on kokonaan poistettu. Siksi hänen tulee harkita huolellisesti, ennen kuin julkaisee sisältöä nettiin. Lasta on myös muistutettava, että aina tulee kysyä lupa ennen kuin julkaisee kuvia tai tietoa muista ihmisistä.
 - Lapsen tulee pitää henkilökohtaiset tietonsa (kuten puhelinnumero, koti- ja kouluosoite ja muu sijainti) yksityisinä eikä jakaa niitä tuntemattomien kanssa. Kerro lapselle, että jotkut ihmiset saattavat esiintyä valeprofiileilla netissä.
 - Lapsen tulee käyttää vahvoja salasanoja jokaisella tilillä eikä jakaa niitä muiden kanssa.
 - Osa netistä löytyvästä sisällöstä on lapselle sopimatonta tai virheellistä. Kannusta lasta suhtautumaan kriittisesti siihen, mitä hän näkee netissä.

- **Hallitse sisältöä, jota lapsesi voi käyttää, ja viesti hänen kanssaan avoimesti.**

Netissä käytettävät lapsilukot ja tietosuojasetukset sovelluksissa, laitteissa ja tileissä voivat olla hyödyllisiä työkaluja riskien minimoimiseen. Muista kuitenkin, että ne ovat vain yksi osa nettiturvallisuutta. Varmista, että keskustele säännöllisesti lapsesi kanssa hänen nettikokemuksistaan ja rohkaise häntä jakamaan kaikkea, mikä tuntuu oudolta, epämukavalta ja turvattomalta netissä. Muista myös, että sinulla ei ole oikeutta nähdä kaikkea, mitä lapsi netissä tekee, tai hänen sijaintiaan ilman hyvää syytä, sillä tämä on myös osa lapsen oikeutta yksityisyyteen.

TUNTEMATON AIKUINEN PYYTÄÄ LAPSELTA ALASTONKUVAA

Netissä keskusteltaessa ennestään tuntemattomien henkilöiden kanssa on hyvä olla varuillaan. Opeta lastasi tunnistamaan seuraavia hälytysmerkkejä keskustelusta:

- Jos joku pyytää pitämään keskustelun salassa tai lähettää jatkuvasti viestejä
- Jos joku pyytää henkilökohtaisia tietoja
- Jos joku pyytää lähettämään alastonkuvia tai lähettää sellaisia kuvia itsestään
- Jos joku lähettää seksuaalissävyytteisiä viestejä tai kysyy aikaisemmista seksuaalisista kokemuksista

Näissä tapauksissa on tärkeää, että lapsi lopettaa viestittelyn henkilön kanssa, estää hänet kaikilla alustoilla ja kertoo asiasta luotettavalle aikuiselle. Keskustelusta tulee ottaa kuvakaappaukset, koska niitä voidaan käyttää todistusaineistona. Tilanne tulee ilmoittaa poliisille tai Nettivihjeelle*.

* *Nettivihje.fi on Pelastakaa Lasten ylläpitämä matalan kynnyksen ilmoituspalvelu, jonne voi ilmoittaa lapsen kohdistuvaan seksuaaliväkivaltaan liittyvästä epäilystä.*

KAKSI LASTA OTTAA KUVIA SUKUELIMISTÄÄN JA LÄHETTÄÄ NIITÄ TOISILLEN

Huomioi seuraavat asiat aloittaessasi keskustelua tapahtuneesta lapsen kanssa:

- Pysähdy hetkeksi miettimään, miten otat asian esiin lapsen kanssa. Ole rauhallinen ja neutraali, älä moiti lasta.
- On tärkeä ymmärtää, että lapsi voi olla kiinnostunut omasta kehosta ja haluaa viestiä siitä ystävänsä kanssa. Tämä on osa lapsen seksuaalista kehitystä.
- Kerro lapselle, että on ok olla kiinnostunut omasta kehostaan. Muistuta lasta siitä, että alastonkuvia ei tule jakaa somessa tai netissä. Lapsen on tärkeä ymmärtää, että kuvan käyttöä on vaikea hallita: kuvaa voidaan jakaa eteenpäin ja sitä voi olla vaikea saada poistettua netistä.

HUOMAAT, ETTÄ LAPSESI KATSOO PORNOA TIETOKONEELLAAN KUN TULET LÄHEMÄS, HÄN VAIHTAA SIVUA

- Pysy rauhallisena. Mieti ensin hetki, miten lähestyt tilannetta ja otat asian puheeksi. Odota sopivaa hetkeä jutella lapsesi kanssa asiasta.
- Kysy lapselta neutraalisti, mitä hän katsoi. Älä ole vihainen tai tuomitseva.
- Kerro lapselle, että on ok ollaa kiinnostunut seksuaalisuudesta ja seksistä. Lapselle tulee kertoa, että porno ei ole sopivaa lapsille. Sen katsominen on kiellettyä alle 18-vuotiailta.
- Kerro lapselle, että porno on näyteltä. Aikuiset voivat olla alasti ja olla seksuaalisesti toistensa kanssa. Tilanne on lavastettu ja sitä kuvataan. Se, mitä pornossa kuvataan, ei yleensä ole samanlaista kuin aikuisten välinen läheisyys tosielämässä.
- Lapselle on hyvä sanoittaa, että pornon katsominen voi herättää monenlaisia tunteita, esim. hämmennystä ja pelkoa. Porno voi myös vaikuttaa lapsen käsitykseen seksistä tulevaisuudessa aiheuttaen esimerkiksi suorituspaineita tai epärealistisia odotuksia seksistä.
- Etsikää yhdessä netistä tai kirjastosta hyvää ja luotettavaa tietoa seksuaalisuudesta ja seksistä.

MUISTA OLLA LÄSNÄ LAPSELLESI

CSAPE-hankkeen tarkoituksena on ennaltaehkäistä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa edistämällä lapsille annettavaa seksuaalikasvatusta ja tukemalla nuoria, joilla on lapsikohteisia seksuaalisia ajatuksia.

Pelastakaa Lapset ry koordinoi hanketta ja muut mukana olevat maat ovat

Islanti (Barnaheill – Save the Children Iceland), Albania (Save the Children Albania), Bosnia-Hertsegovina (Save the Children North West Balkans) ja Kreikka (KMOP, Social Action and Innovation Centre).

**Euroopan unionin
rahoittama**

Tästä sisällöstä vastaa yksinomaan sen laatija, eikä se välttämättä vastaa Euroopan unionin tai Euroopan komission näkemystä. Euroopan unioni tai Euroopan komissio eivät ole vastuussa näistä sisällöistä.

CSAPE
CHILD SEXUAL
ABUSE PREVENTION
AND EDUCATION

Save the Children